

НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

МОЗАЇКА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Збірник
наукових праць

Випуск 1

2025

Міністерство освіти і науки України

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв

Кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту

МОЗАЇКА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Випуск 1

Ніжин – 2025

УДК 373.3(082)

М74

Рекомендовано Вченою радою

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

(НДУ ім. М. Гоголя)

Протокол № 9 від 27.02.2025 р.

Редакційна колегія:

Білоусова Н. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту НДУ ім. Миколи Гоголя;

Вдовенко І. С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту НДУ ім. Миколи Гоголя;

Лосєва Н. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту НДУ ім. Миколи Гоголя;

Філоненко О. С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту НДУ ім. Миколи Гоголя.

М 74 Мозаїка початкової освіти: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи», 26.02.25, м. Ніжин. Випуск 1 / за заг. ред. Білоусової Н. В., Філоненко О. С. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2025. 299 с.

У збірнику друкуються тези наукового характеру та дискусійні публікації з професійної тематики, у яких відображені результати роздумів, міркувань, наукових пошуків вітчизняних та зарубіжних науковців, керівників та вчителів закладів освіти присвячені дослідженню актуальних проблем змісту початкової освіти.

Збірник видано в авторській редакції мовою оригіналу. За точність викладеного матеріалу, достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

УДК 373.3(082)

ЗМІСТ

Акімова О. М. Складові елементи інклюзивної компетентності вчителя початкових класів.....	8
Аніщук А. М. Використання діяльнісного підходу у забезпеченні освітнього процесу дошкільної та початкової освіти.....	11
Бабакіна О. О. Формування фахових компетентностей у майбутніх учителів початкових класів до роботи в інклюзивному просторі.....	14
Басюк Н. А. Роль невербального спілкування у педагогічному процесі.....	18
Біла Л. М. Новітні підходи до навчання молодших школярів.....	21
Білоусова Н. В. Мультимодальне навчання молодших школярів на уроках «Я досліджую світ».....	25
Бобро А. А. Система формування медіакомпетентності учнів початкових класів у процесі партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти та сім'ї....	30
Бобро Л. В., Мовчан В. О. Особливості співпраці закладу дошкільної освіти та початкової школи у забезпеченні комфортного переходу дитини між ланками освіти.....	35
Бурова В. С. Підвищення ефективності навчання англійської мови учнів початкової школи через застосування сервісу Quizlet в умовах змішаного навчання (із досвіду роботи).....	38
Возняк І. І. Використання цифрових сервісів та застосунків у формуванні дискурсивної компетентності вчителя початкових класів.....	43
Волкова І. В. Комунікативно-мовленнєва активність як одна зі складових професійної майстерності майбутнього вчителя початкових класів.....	48
Гетьман Т. О. Психологічна підтримка учнів початкових класів з ООП в освітньому процесі НУШ.....	53
Гордієнко О. А. Використання інноваційних технологій у процесі формування творчих здібностей молодших школярів.....	57
Гордієнко Т. В. Особливості роботи з учнями з особливими освітніми потребами в межах технологічної та мистецької галузей у початковій школі.....	62

Гудима Н. В. Діяльнісний підхід у формуванні читацької компетентності молодших школярів.....	68
Добридень А. В. Основні засади формування професійного іміджу сучасного вчителя початкової школи.....	75
Долматова М. П. Методичні рекомендації щодо викладання іноземної мови в початковій школі.....	78
Дубровська Л. О. Сторітелінг як інноваційна технологія освітнього процесу в початковій школі.....	82
Ємець О. А., Коваленко О. М. Навчальні втрати учнів початкових класів у мовно-літературній галузі (читання): результати опитування вчителів.....	86
Зеленько О. М. Компетентнісний підхід щодо педагогічного патронажу в початковій школі.....	89
Зубцова Ю. Є. Особливості становлення та розвитку системи початкової освіти в Україні (від зародження до початку ХХ століття).....	95
Ікальчик А. П. До питання формування професійної компетентності майбутніх вчителів початкових класів.....	100
Караман О. М. Авторська методика роботи з солоним тістом із молодшими школярами під час уроків навчання грамоти.....	105
Коваль К. В. Толерантність в освітньому середовищі як чинник гармонійного розвитку здобувачів початкової освіти.....	108
Коваленко Н. М. Використання інтерактивних дошок на уроках читання в початкових класах під час змішаного навчання.....	112
Ковальчук О. В. Проблемне навчання як засіб розвитку пізнавальної активності учнів.....	117
Колісніченко А. П. Формування вміння самопідтримки у молодших школярів у Новій українській школі.....	121
Комар О. А. Технологічний підхід до підготовки майбутніх учителів.....	125
Котельницька І. Ю. Діяльнісний підхід як ефективний засіб формування ключових компетентностей у початкових класах.....	129
Кульчицька Л. М. Діяльнісний підхід у процесі інтегрованого навчання....	133

Лавреха Н. О. Компетентісно-орієнтоване навчання на основі діяльнісного підходу в початковій школі	138
Леськова Н. В. Від прогалин до успіху: цифрові технології в подоланні освітніх втрат у початковій школі.....	142
Литвинюк О. І. Ієрархія принципів компетентнісного навчання техніки англomовного читання.....	145
Лосєва Н. М. Шляхи вдосконалення початкової освіти.....	150
Лоюк О. В. Окремі психолого-педагогічні аспекти організації дослідницької діяльності здобувачів початкової освіти.....	154
Лященко В. М. Формування професійної компетентності вчителя початкових класів щодо виховання особистості учня з особливими освітніми потребами...	157
Маркович В. О. Теоретичні основи педагогічної компетентності майбутніх учителів	162
Мельник А. В. Авторська методична розробка заняття з теми: «Цікаво про гроші».....	165
Мєлєкєсцева Н. В. Lego-технології як засіб формування інтелектуальної культури молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі.....	170
Mkrtichian O. A. Innovative technologies and trends in blended learning for primary education: enhancing engagement and educational outcomes.....	174
Новак А. М. Формування в молодших школярів цілісного сприйняття світу через спілкування з природою	179
Новгородська Ю. Г. Професійна готовність майбутніх учителів початкових класів до інноваційної діяльності.....	182
Олешко Л. В. Тренди та інноваційні технології в освітньому процесі початкової школи в умовах змішаного навчання	187
Оловаренко О. І., Проворна І. О. Українська мова та методика її викладання в початковій школі як чинник формування професійної компетентності.....	191
Павлова А. М. Прийом Fishbone (Фішбоун) – стратегія розвитку критичного мислення в НУШ.....	195

Переяслова І. А., Леськова Н. В., Коваленко Н. М. Виклики та можливості дистанційного навчання: досвід Золотівського ліцею № 16 Гірської МТГ Северодонецького району Луганської області.....	199
Петриченко Л. О. Дефініція «професійна компетентність» в психолого-педагогічному дискурсі.....	205
Платонова О. Г. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти.....	208
Попова О. І., Кобець А. Д. Мультимедіа як чинник стимулювання молодших школярів до освітньої діяльності в умовах змішаного навчання.....	212
Попчук В. М. Практичні кейси в роботі з дітьми з ООП.....	217
Процько І. С. Основні положення компетентісно-орієнтованого навчання іноземних мов здобувачів початкової освіти.....	222
Сасенко Ю. О., Боброва К. І. Інтеграція онлайн-додатків у змішане навчання учнів початкової школи: можливості та виклики.....	227
Самойленко О. В. Педагогічний менеджмент як наукова основа та практичний інструмент управління освітнім процесом у сфері початкової освіти.....	231
Самсоненко Л. М. Театральна педагогіка в новій українській школі як засіб формування життєвокомпетентної, творчої особистості	234
Семенюк А. С. Soft skills на уроках: творчі підходи до розвитку креативного мислення в початковій школі.....	239
Таран К. О. Особливості формування мотивації здобувачів початкової освіти в сучасних умовах.....	245
Тараненко І. М. Сервіс WordWall як ефективний інструмент формування лексичних навичок учнів початкової школи на уроках англійської мови в умовах змішаного навчання	250
Фат'янова Т. О. Педагогічні аспекти формування ключових та предметних компетентностей в інтегрованому курсі «Я досліджую світ».....	255
Філоненко О. С. Віртуальні екскурсії до різних країн як засіб формування толерантності	259

Філоненко Ю. М. Формування відповідальності у здобувачів вищої освіти на заняттях із фізичного виховання	263
Чемоніна Л. В. Реалізація діяльнісного підходу у процесі формування галузевих компетентностей учнів початкової школи на уроках мови.....	265
Шафрай Т. І. Інтерактивний зошит як засіб для впровадження діяльнісного підходу у щоденну практику вчителя початкових класів на уроках ЯДС	269
Шефер С. С. Компетентнісно-орієнтоване навчання в початковій школі.....	274
Штепура В. І. Компетентнісно-орієнтоване навчання на основі діяльнісного підходу в початковій школі	277
Ющенко Н. В. Психолого-педагогічний супровід дітей молодшого шкільного віку в умовах сучасного закладу освіти	281
Ярош О. А. Формування математичної компетентності молодших школярів засобами цифрових інтерактивних технологій.....	286
Ященко О. М. Кейс-технологія в початковій школі	291
Мозуль І. В. Можливості інноваційних технологій для підвищення ефективності змішаного навчання в початковій школі.....	295

прочитаних текстів або казок, поєднуємо мовленнєвий розвиток з творчим мисленням. Діти з легкістю характеризують героя, надаючи йому властивих характеристик, попрацювавши із тістом.

- Разом ми створюємо спільні панно та виставки, колажі, які зберігаємо, щоб мотивувати дітей. До визначних подій на дереві класу, робимо виставку будь то виліплені сердечка із тіста до дня святого Валентина чи голуби до дня Єднання, квіти, сніжинки, листочки тощо... Усі вироби гарно виглядають на дереві, яке намальоване на тканині та прикріплене до стіни. Вироби кріпимо безпечними булавками, скріпками.
- Поступово діти самі планують, які фігури чи букви вони хочуть створити. Діти вчаться змішувати кольори і вміють зробити для свого виробу безліч відтінків. Приховуючи різні предмети у шматку тіста на уроках математики, діти з легкістю вивчають склад числа, складають схеми до задач і починають мислити більш ґрунтовно, розуміючи суть процесу, який відбувається в задачі.

При бажанні можна ліпити чи не на кожному уроці в початковій школі. Але більше уваги приділяємо в першому та другому класі і зменшуємо кількість часу роботи з тістом уже у третьому і четвертому класі. Хоча діти завжди питають і просять попрацювати з тістом.

Отже, включення ліплення у освітній процес, особливо дітей початкової школи, сприяє мотивації дітей до навчання та підвищує їхню зацікавленість у вивченні грамоти, робить навчання більш цікавим та захоплюючим. Робота із солоним тістом створює сприятливу атмосферу для розвитку задатків і здібностей кожної дитини.

Коваль К. В., асистентка кафедри педагогіки Бердянського державного педагогічного університету

ТОЛЕРАНТНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ЧИННИК ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Перспективні тенденції розвитку усіх сфер життєдіяльності суспільства зумовлюють появу нових підходів до змісту та структури системи освіти. Заклади загальної середньої освіти спрямовують свою діяльність не лише на передачу та однолінійне засвоєння знань, але й на формування особистості, здатної до співіснування у багатокультурному суспільстві, що постійно розвивається [6]. Одним з основних напрямків реалізації стратегії розвитку сучасної освіти є створення безпечного освітнього простору, що охоплює не лише фізичну безпеку, але й психологічну та інформаційну. У цьому контексті формування толерантності здобувачів початкової освіти відіграє вирішальну роль у забезпеченні комфортного навчання та гармонійного розвитку учнів в освітньому середовищі [5].

Проблема формування толерантності у здобувачів початкової освіти почала активно досліджуватися протягом останнього десятиліття та стала об'єктом досліджень таких науковців, методистів та вчителів: А. Басюк, Н. Бахмат, Н. Бирко, І. Вахоцька, О. Гордійчук, Т. Коваль, Н. Олійник, Т. Сторчова та ін.

Мета дослідження – теоретично дослідити та описати значення толерантності в освітньому процесі як чинника гармонійного розвитку здобувачів початкової освіти.

Початкова школа є першим соціальним інститутом, де дитина навчається взаємодіяти з однолітками та дорослими поза межами сім'ї. Тут вона набуває перший досвід побудови стосунків у колективі, вчиться висловлювати власну думку, розуміти почуття інших та налагоджувати спільну комунікацію з оточенням. Саме тому вчителю необхідно розуміти, що різнобічний розвиток здобувачів початкової освіти буде відбуватися лише за умови формування в них інтересу та пізнавальної активності в освітньому середовищі [1].

Від атмосфери у закладі загальної середньої освіти залежить комфорт учня, його мотивація до навчання, соціалізація та психологічний стан. Якщо дитина відчуває себе прийнятою, почутою та цінною, вона більш охоче взаємодіє з однокласниками, активно бере участь в освітньому процесі та демонструє високу

пізнавальну активність. Якщо в класі домінує недружня атмосфера, присутні випадки дискримінації, нерівності чи байдужого ставлення, це може призвести до замкнутості дитини, втрати інтересу до навчання та навіть розвитку проблем з поведінкою. У такому випадку ЗЗСО перестає бути місцем розвитку, а стає джерелом стресу [5].

З метою створення комфортного та безпечного освітнього середовища адміністрація ЗЗСО має активно приділяти увагу формуванню толерантного освітнього простору. Толерантне середовище дозволяє уникнути конфліктів, зменшує прояв агресії та булінгу, сприяє розвитку почуття довіри та підтримки. Коли дитина бачить, що її думка важлива, а вчитель та однокласники ставляться до неї з повагою, вона легше адаптується до освітнього процесу, бере участь у спільних заходах і формує позитивне ставлення до шкільного життя [6].

За переконанням Н. Бирко, розбудова толерантного освітнього середовища набула особливого значення в умовах воєнного стану та має ґрунтуватися саме на формуванні ключових особистісних якостей здобувачів початкової освіти, таких як взаєморозуміння, емпатія, гуманність, взаємоповага, взаємопідтримка та ін. Воєнний стан вплинув на психоемоційний розвиток багатьох учнів, вони можуть відчувати страх, невпевненість, тривожність, що ускладнює їх адаптацію в освітньому середовищі. У таких умовах виховання толерантності є не тільки аспектом розвитку особистості, а й необхідним інструментом для подолання стресу [2].

На думку І. Вахоцької, толерантність в інклюзивному освітньому середовищі є ключовим чинником гармонійного розвитку учнів, оскільки сприяє формуванню атмосфери взаємоповаги, прийняття та співпраці. Інклюзивна освіта передбачає створення рівних можливостей для всіх дітей, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей, фізичних чи інтелектуальних відмінностей, соціального статусу чи культурного походження [3]. Формування толерантного ставлення здобувачів початкової освіти один до одного слід розглядати не лише як моральну цінність, а і як важливу педагогічну стратегію, яка забезпечує

комфортне середовище для кожної дитини, створюючи умови для її всебічного розвитку та успішної соціалізації [4].

Толерантність, як важлива особистісна якість, активно досліджується науковцями не тільки в Україні, але і в країнах Європи, Азії та США, адже вона є основою інтеграційних процесів, зокрема у сфері освіти, працевлаштування та громадянських прав. Багатокультурні держави, такі як Канада та США, активно впроваджують політику мультикультуралізму, спрямовану на підтримку рівних можливостей для всіх етнічних та соціальних груп. Такий підхід не лише полегшує гармонізацію суспільних відносин, а й підтверджує актуальність досліджень у сфері формування толерантного освітнього середовища, що є фактором стабільного розвитку суспільства [7].

Отже, аналіз сучасних тенденцій розвитку сфери освіти засвідчує, що успішна соціалізація здобувачів початкової освіти значною мірою залежить від формування толерантного освітнього середовища. Заклади загальної середньої освіти покликані не лише передавати знання, а й виховувати особистість, здатну до ефективної взаємодії у багатокультурному суспільстві. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах воєнного стану, коли діти можуть відчувати стрес, тривожність та невпевненість. Формування толерантності здобувачів початкової освіти сприяє зниженню рівня конфліктності, зменшенню проявів агресії та булінгу, розвитку взаєморозуміння, співпраці та взаємоповаги.

Список використаних джерел:

1. Бахмат Н. В., Сторчова Т. В. Організація освітньої діяльності учнів закладів загальної середньої освіти: психолого-педагогічний аспект. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. № 34. 2023. С. 111–122.
2. Бирко Н. М. Впровадження основ педагогіки толерантності в практичну діяльність сучасних закладів освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. Вип. 4 (111). 2022. С. 5–18.

3. Вахоцька І. О. Формування толерантності в інклюзивному освітньому середовищі. *Сучасна інженерія та інноваційні технології*. Вип. 32 (3). 2024. С. 11–14.

4. Гордійчук О. Є. Виховання толерантності молодших школярів крізь призму вивчення літературних творів інклюзивного спрямування. *Перспективи та інновації науки*. № 10 (28). 2023. С. 126–141.

5. Лесик А. С., Попова О. І., Коваль К. В. Організація безпечного освітнього простору в початковій школі в умовах воєнного стану: тенденції та перспективи розвитку. *Перспективи та інновації науки*. № 6 (40). 2024. С. 245–253.

6. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / під заг. ред. Бібік Н. М. Київ : Видавничий дім «Плеяди, 2017. 206 с.

7. Олійник Н. А., Коваль Т. В., Басюк А. М. Досвід європейських країн у вихованні толерантності молодших школярів. *Перспективи та інновації науки*. № 9 (27). 2023. С. 326–336.

Коваленко Н. М., учителька початкових класів Золотівського ліцею № 16 Гірської міської територіальної громади Северодонецького району Луганської обл., учасниця хабу «Цифровий простір педагога» лабораторії з розвитку критичного мислення НЦ «МАНУ»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ДОШОК НА УРОКАХ ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ ПІД ЧАС ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Невід’ємною частиною загального процесу навчання й виховання учнів в початкових класах є виразне читання. На всіх уроках учитель працює з книгою, текстом, мовленням учнів, що потребує постійного вдосконалення. І саме виразне читання вчителя є першим прикладом у формуванні навичок читання у школярів.